

Cauza Nicula – consecințe juridice

jud. Liviu Ungur, CA Cluj, 11.11.2014

Tribunalul Sibiu a trimis, în materia procedurii trimiterilor preliminare în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene, o nouă întrebare legată de data aceasta de un aspect mai restrans al aplicării legislației în materia taxelor de prima înmatriculare pentru autovehicule.

Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 6 TUE și 110 TFUE, a articolelor 17, 20 și 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, precum și a principiilor securității juridice și interdicției *reformatio in peius* și a făcut obiectul [cauzei Nicula, C-331/13, EU:C:2014:2285](#).

Mai precis cauza pus problema compatibilității textului art. 12 din OUG nr. 9/2013 privind timbrul de mediu pentru autovehicule.

Textul legal menționat anterior conține două alineate având următorul cuprins:

„(1) În cazul în care taxa specială pentru autoturisme și autovehicule, taxa pe poluare pentru autovehicule sau taxa pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule, achitată, este mai mare decât timbrul rezultat din aplicarea prezentelor prevederi privind timbrul de mediu, calculat în lei la cursul de schimb valutar aplicabil la momentul înmatriculării sau al transcrierii dreptului de proprietate asupra unui autovehicul rulat, se pot restitui sumele reprezentând diferența de sumă plătită, numai către titularul obligației de plată, pe baza procedurii stabilite prin normele metodologice de aplicare a prezentei ordonanțe de urgență. Calculul diferenței de restituit se face pe baza formulei de calcul din prezenta ordonanță de urgență, în care se utilizează elementele avute în vedere la momentul înmatriculării sau al transcrierii dreptului de proprietate asupra unui autovehicul rulat.

(2) Cuantumul sumei rezultate ca diferență dintre suma achitată de contribuabil cu taxa specială pentru autoturisme și autovehicule, titlu de taxă pe poluare pentru autovehicule sau taxa pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule și cuantumul rezultat din aplicarea timbrului se restituie în termenul de prescripție prevăzut de Ordonanța Guvernului nr. 92/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare, pe baza procedurii stabilite în normele metodologice de aplicare a prezentei ordonanțe de urgență.”

Trebuie notat că soluția legislativă preconizată de textul legal precitat nu este o noutate în legislația internă, aceasta fiind pentru prima dată legiferată prin OUG nr. 50/2008 pentru instituirea taxei pe autovehicule.

În acest context potrivit art. 11 din OUG nr. 50/2008: *„ Taxa rezultată ca diferență între suma achitată de contribuabil în perioada 1 ianuarie 2007-30 iunie 2008, cu titlu de taxă specială pentru autoturisme și autovehicule, și cuantumul rezultat din aplicarea prezentelor prevederi privind taxa pe poluare pentru autovehicule se restituie pe baza procedurii stabilite în normele metodologice de aplicare a prezentei ordonanțe de urgență.”*

Tot asemănător, în Legea nr. 9/2012 privind taxa pe emisiile poluante provenite de la autovehicule, în conținutul art. 12 s-a prevăzut că:

„(1) În cazul în care taxa pe poluare pentru autovehicule achitată de către contribuabili începând cu 1 iulie 2008 până la data intrării în vigoare a prezentei legi, potrivit prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2008, aprobată prin Legea nr. 140/2011, cu modificările și completările ulterioare, este mai mare decât taxa rezultată din aplicarea prezentelor prevederi privind taxa pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule, calculată în lei la cursul de schimb valutar aplicabil la momentul înmatriculării în România, se pot restitui sumele reprezentând diferența de taxă plătită, numai către titularul obligației de plată, pe baza procedurii stabilite prin normele metodologice de aplicare a prezentei legi. Calculul diferenței de restituit se face pe baza formulei de calcul din prezenta lege, în care se utilizează elementele avute în vedere la momentul înmatriculării autovehiculului în România.

(2) Sumele prevăzute la alin. (1) se restituie la cererea contribuabilului, adresată organului fiscal competent, în conformitate cu prevederile Ordonanței Guvernului nr. 92/2003, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(3) Taxa rezultată ca diferență dintre suma achitată de contribuabil cu titlu de taxă specială pentru autoturisme și autovehicule și quantumul rezultat din aplicarea taxei pentru emisiile poluante provenite de la autovehicule se restituie în termenul de prescripție prevăzut de legea fiscală, pe baza procedurii stabilite în normele metodologice de aplicare a prezentei legi.”

Am redat mai sus întreg sistemul normativ intern ce conține soluții asemănătoare pentru a arăta ca soluția reglementată la art. 12 din OUG nr. 9/2013, pusă în discuție în fața CJUE, nu este nouă și surprinzătoare.

Mai mult, incidența sa, mai precis excluderea de la aplicare încă de la originea problemei s-a tranșat în dreptul intern, în jurisprudența internă, fără nicio rezervă. ((O anumită nuanțare s-ar impune totuși față de deciziile constante ale Curții Constituționale care a decis cu titlu unitar că art. 11 din OUG nr. 50/2008 este constituțional. A se vedea decizia nr. 499 din 7 aprilie 2009 publicată în Monitorul Oficial nr. 341 din 21 mai 2009 și următoarele decizii: 1596/2009 și 1152/2010. Trebuie notat totuși că jurisdicția de contencios constituțional nu se poate pronunța asupra interpretării unui text legal la un anumit caz dat, această prerogativă aparținând jurisdicțiilor judiciare.))

Astfel, cu titlu de exemplu, încă din anul 2008 Curtea de Apel Cluj a decis într-o speță următoarele (practica judiciară a acestei instanțe fiind constantă și unitară în spețe similare):

<blockquote>Curtea reține astfel că taxa specială ce face obiectul prezentei cauze a fost încasată în baza legislației fiscale interne în vigoare anterior datei de 1 iulie 2008 și care a fost apreciată ca fiind contrară normelor comunitare. Într-o atare ipoteză, se aplică principiul conform căruia când un stat membru a impus sau aprobat o taxă contrară dreptului comunitar este obligat să restituie taxa percepută prin încălcarea acestuia.

Din această perspectivă reclamantul intimat are dreptul la restituirea integrală a taxei speciale încasată în temeiul unor dispoziții legale contrare normelor comunitare.

În astfel de situații Curtea de Justiție a decis că statele membre trebuie să asigure rambursarea taxelor colectate cu încălcarea prevederilor art. 90 din Tratat, cu respectarea principiilor ce guvernează autonomia procedurală și îmbogățirea fără justă cauză. Totodată, a mai decis că în astfel de cauze pot fi plătite și daune pentru pierderile suferite (A se vedea: CJCE, cazul nr. 68/79 Hans Just I/S contre Ministère danois des impôts et

accises precum și cauza conexată nr. C- 290/05 și C-333/05 Ákos Nádasdi și Ilona Németh parag. 61-70).

Din această perspectivă, nu se poate reține justificat că Statul Român are un temei legal de reținere a unei părți din taxa încasată ilegal anterior datei de 1 iulie 2008 pe care s-o compenseze în parte cu o altă taxă ce urmează a fi percepută în temeiul unui alt act normativ adoptat ulterior raportului juridic de drept material fiscal în baza căruia s-a încasat nelegal taxa specială .

Curtea mai reține, în context, că noua taxă instituită de OUG nr. 50/2008 este stabilită pe alte principii decât taxa specială anterioară are alt mod de calcul și altă destinație.

Așa fiind, Curtea apreciază că nu este posibilă, pe de o parte admiterea recursului și respingerea acțiunii reclamantei menținând ca legală taxa specială încasată sub imperiul normelor din Codul fiscal pe considerentul incidenței și efectelor produse de OUG nr. 50/2008 dar pe de altă parte nici nu se poate admite recursul cu consecința îndrumării reclamantei să urmeze procedura anevoioasă și plină de riscuri în scopul restituirii unei părți din taxă prin aplicarea noului act normativ.

A admite această teză ar însemna ca soluția dată acțiunii reclamantei să nu fie integrală și eficace, de vreme ce pârâta neagă în continuare că taxa specială s-a perceput în baza unei norme legale interne contrare dreptului comunitar.

Nu în ultimul rând, Curtea reține că restituirea doar a diferenței între taxa specială încasată anterior pe baza unei norme legale abrogată la 1 iulie 2008 și taxa de poluare ce urmează a se percepe în temeiul actului normativ aplicabil după această dată pune problema aplicării noului act normativ și pentru trecut, respectiv taxa specială încasată ilegal s-ar valida prin aplicarea retroactivă a unui alt act normativ inactiv la data nașterii și consumării raportului juridic de drept material fiscal, ceea ce evident contravine principiului neretroactivității legii consacrat de art. 15 alin. 1 din Constituție.

Împrejurarea că la nivelul Uniunii Europene s-a decis că taxa de poluare ce urmează a se percepe prin aplicarea dispozițiilor OUG nr. 50/2008 nu este contrară Tratatului nu are nicio influență asupra dreptului reclamantului de a cere și obține restituirea integrală a taxei de primă înmatriculare percepută în baza unor norme juridice anterioare acestei ordonanțe de urgență și care au fost declarate ca neconforme cu prevederile Tratatului.

Din această perspectivă, aplicarea OUG nr. 50/2008 nu poate paraliza demersul reclamantei și nici nu poate pune sub semnul îndoielii legalitatea și temeinicia sentinței recurate conform argumentelor deja expuse în precedentul prezentelor considerente. <blockquote/> ((Curtea de Apel Cluj, decizia nr. 2213 din 16 octombrie 2008 accesibila pe portalul www.jurisprudenta.org)).

Având în vedere cele de mai sus, hotărârea preliminară în Nicula confirmă jurisprudența unitară pe plan intern. Oricum, odată sesizată, CJUE a statuat fără putință de tăgadă că un astfel de sistem ca cel instituit de dispozițiile art. 12 din OUG nr. 9/2013 este contrar legislației UE, confirmând astfel practica judiciară internă, pe de o parte, și sancționând suplimentar față de sancțiunea aplicată de instanțele judecătorești interne, soluția legală total neinspirată a legiuitorului român.

Astfel, in cauza Nicula, analizata in precedent, CJUE a decis lapidar și cu deosebită forță că: ***Dreptul Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unui sistem***

de rambursare a unei taxe percepute cu încălcarea dreptului Uniunii precum cel în discuție în litigiul principal.

Consecințe:

1. Hotărârea CJUE în cauza Nicula nu a tranșat compatibilitatea OUG nr. 9/2013 privind timbrul de mediu cu normele juridice pertinente ale dreptului UE;

2. Hotărârea CJUE în cauza Nicula are o aplicabilitate extrem de limitată, respectiv doar în cazul litigiilor care pun problema incidenței art. 12 din OUG nr. 9/2013, extrem de puține la număr, și deci este de relevanță redusă în practica judiciară;

3. Hotărârea CJUE în cauza Nicula are și este imperios necesar să aibă un impact major în legislație. Mai precis produce efecte importante față de Parlament, respectiv Guvern, în sensul că poate sta la baza abrogării expres directe a art. 12 din OUG nr. 9/2013 și constituie un bun reper ca pe viitor să fie evitată adoptarea de reglementări care să conțină soluții legale similare cu cea examinată de CJUE.